

A mai Borsod-Abaúj-Zemplén megye XVI–XVII. századi településtörténetének néhány kérdése

A településfejlesztés társadalmi és gazdasági helyzetével és távlatával foglalkozó kutatók és gazdaságpolitikusok egyre gyakrabban, rendszeresebben fordulnak a múlt felé, a különböző folyamatok eredőit keresve, irányzatait vizsgálva. A településfejlesztés tervezése során sem közömbös, hogy milyen hosszú, egymással összevethető adatsorok állanak rendelkezésükre. Minél messzebb tudunk ugyanis visszanyúlni a múltba, annál nagyobb biztonsággal ismerhetjük föl a különböző törvényszerűségeket, annál kisebb a hibalehetőség.

A demográfiai, az iparstatisztikai, a művelődési, a vonzáskörzetekre vonatkozó és egyéb adatok a XIX. század elejétől ma már rendelkezésünkre állanak, bár sem megyei, sem országos vonatkozásban nincs olyan kiadvány, amely ezeket lehetőleg hiánytalanul tartalmazná, így az adatsorokat minden kérdéskör vonatkozásában fáradságos — és időt rabló — munkával kell összegyűjteni. A középkor tekintetében viszont elsősorban az adatok szétszórtsága, töredéksége jelent gondot, kevés az egymással összemérhető információ, nagymértékben elégtelenek a kutatómunkához szükséges segédeszközök. Hiányzik mindenekelőtt egy a XVI–XVII. századi vízrajzot, növényzetet, úthálózatot és természetesen a településeket feltüntető, lehetőleg színvonalas alaptérkép. Ennek megszerkesztése — amely alapvető feladat lenne — már önmagában is egy kisebb kutatócsoportot kívánna. A történeti vízrajz és az úttörténet fontosságára külön is szeretnénk felhívni a figyelmet.

A vizsgált terület, a mai Borsod-Abaúj-Zemplén megye lezárója Dél–Délkelet felé a Tisza, amelynek a hajózás szempontjából összehasonlíthatatlanul kisebb volt a jelentősége, mint a Dunának; elsősorban a máramarosi fát és sőt usztatták le rajta a középkorban. A Tiszába sugárirányban folyó vizek: a Sajó a Bódvával és a Hernáddal, a Takta és a Bodrog elsősorban mint halászvizek érdemelnek említést. Hajózásra jórészt alkalmatlanok voltak, gyors vizük viszont malmok tucatjait hajtotta. A legfontosabb utak a folyók mentén haladtak Észak–Dél irányban a terület fő tiszai átkelőhelye, Tokaj felé. Tokaj jelentős révhely, vámhely és vára révén uradalmi központ volt a XVI–XVII. században és a hegyaljai bortermelés központja. Az újkorban azonban, amikor már a kereskedelmi funkció lépett az első helyre, a belső kereskedelem nagymérvű elerőtlenedése következtében már nem tudott igazán jelentős településsé fejlődni. Hasonlóképpen már a XVII. században megrekedt a fejlődése Szerencsnek és szinte valamennyi hegyaljai városnak is.

Míg a Tisza mellékfolyóinak esetében az utak a víz közelében vezettek, a folyók ármentes teraszain, addig a Tisza vonalát — melynek az Alföldön nincsen teraszos völgye csak rendkívül széles ártér — általában nem követték az utak, eltávolodtak tőle.

A keresztrányú, azaz Keletről Nyugat felé tartó utak fontossága még a XIX. század elején is csekély. Miskolc csak a múlt század második felében, a gabonakereskedelem fellendülése, majd a vasút megépítése következtében válik igazán fontos útcsofóponttá, addig jó néhány fontos útvonal megkerüli.

A terület úthálózatának jellegzetessége, hogy az Alföldről a hegyvidék, a Kárpátok íve felé, a bányavidék, a nagy kereskedő- és iparvárosok (Kassa, Lőcse, Eperjes, Bártfa stb.) felé gravitál. A középkori Kassa fallal körülvett területe (36 ha) felülmúlta Pozsonyét (21,8 ha), Váradét (27,4 ha), Vácét (31,1 ha), Esztergomét (32 ha). Kassánál 2 ha-ral nagyobb volt viszont Eperjes és még inkább felülmúlta Lőcse (44 ha). A Felvidék legnagyobb városának a XV. században — területét tekintve — Nagyszombat számított (60 ha). A török korban Kassa falai már félszáz ha-t öleltek körül. Pozsony területe is többszöröződött, és megközelítette a 100 ha-t; ennél nagyobb csak Buda volt 111 ha területével. Hozzájuk képest Bártfa eltörpül a maga 15 ha-jával. Am így is kétszeresen felülmúlta az alig 7 ha-os Sárospatakat. Miskolc területe már ekkor meghaladta Sárospatakét és Bártfáét, ám csak árok és palánk, nem pedig

A török betörésektől sokat szenvedett a táj. Először 1544-ben dúlták végig Borsod déli vidékét. Az 1546-os adóösszeírás 46 helységet mentesített is az adó alól. A 46-ból kilenc az első pusztítást sosem tudta kiheverni, mindörökké elnéptelenedett, emlékét már csak néhány dűlönév őrzi.

A töröknek hódolt települések száma egyre nőtt. Ezek adót fizettek a török birtokosnak, a magyar földesúrnak és a magyar királynak is. Mind a török, mind a magyar végvári őrség kegyetlenül be is hajtotta ezt rajtuk, olykor kamatostól, hiszen az adóbehajtók a „saját zsebükre” is dolgoztak.

Az ekkor már szépen fejlődő Miskolc is többször elnéptelenedett, de főnixként mindannyiszor újra feléledt. Ezt elsősorban kiterjedt — és jól jövedelmező — szőlő- és bortermelésének köszönhetette. A hegyaljai városok is az aranyt érő bor révén lábaltak ki ismételten a bajból. A Tisza menti lapályon elsősorban szarvasmarhát tenyésztettek, a dombosabb vidéken juhot. Mezőkeresztesen már a XV. században jelentős állattenyésztő — vlah eredetű — népesség beáramlásáról vannak adataink. A tokaji révnél átkelőhöz jegyzéke — több mint tízezer név — feldolgozása a kereskedelem és migráció vonatkozásában izgalmas adatokkal szolgálhatna. Nemcsak a szarvasmarhát hajtották nyugatra, délről tömegével tereltek föl szerb területről a sertéseket. Ezeket a Miskolc körüli erdőkben makkoltatták.

A települések fejlődését a török ellen vívott harcok, valamint a XVI—XVII. században a Habsburgokkal szinte évtizedenként fellángoló küzdelmek mellett jelentősen befolyásolták a vallási változások is. A XVI. században a táj nagyrészt reformátussá lett, a XVII. század második felétől megindult ellenreformáció, azonban az államhatalom szívsz, kitarító és eszközökben nem válogató támogatásával fokozatosan felükerekedtek, s a múlt században a táj városaiiban szinte kivétel nélkül kialakult a katolikus többség. Részben a katolikus hegemonia visszaállítására céljából került sor a XVIII. században a Hegyalján német telepítésekre is.

A nemzetiségi összetétel folyamatosan változott. Ila Bálint mintaszerű Gömör-monográfiájában adatok ezreivel dokumentálja, hogy a déli és délnyugati vidékek magyar lakosságának jelentős része elpusztult. Helyükre észak felől fokozatosan szlovákok telepedtek, ruszinokkal vegyesen. Az Árpád-kori szőlőtelepítő és -termelő hegyaljai vallonok viszont nyomtalanul beolvadtak. A zsidóság száma a múlt században kezdett rohamosan emelkedni. A cigányokról a XVI. századtól kezdve vannak egyre tömegesebb adataink. A balkáni (ún. görög) kereskedők a XVIII. században nagy számban telepedtek meg, de egy század múlva — a távolsági kereskedelmet megbénító Habsburg gazdaságpolitika következtében — utánpótlás hiányában — beolvadtak a magyarságba.

A megye településeinek a XVI—XVII. századi jogállása külön elemzést kívánna. A jelentős számú mezőváros mellett nemcsak jobbágyfalvakat, hanem kismanesi falvakat és kiváltságolt hajdútelepüléseket is szép számmal találunk. Elsősorban Borsodra jellemző a nemesség igen nagy számaránya. Az 1809-es utolsó nemesi felkeléskor készült összeírás szerint a kiállított nemesek számát tekintve az országban csak Vas megye múlta felül Borsodot, amely 195 lovas és 1933 gyalogost, az összesen 2128 embert állított ki. Zemplén 528 lovasával és 812 gyalogossal a 10., Gömör-Kishont 282 lovasal és 877 gyalogossal a 12., Abaúj 207 lovasal és 601 gyalogossal a 19. az országos rangsorban. Mivel a jövedelem szabta meg, hogy kinek kellett levonni a kinek gyalog szolgálatát, a számok — ezt figyelembe véve — igencsak beszédesekké válnak. Borsod viszonylatában a lovasok és gyalogosok aránya 1 : 10, míg Zemplénben 1 : 1,5; Gömör-Kishontban 1 : 3, Abaújban szintűgy 1 : 3 az arány. Kontrasztként említsük Szabolcsot, amely csupa lovas (!) állított ki, számszerint 1065-öt! Ez az egyetlen adat is ékesen bizonyítja, hogy Borsod nemesének többsége agrárszakadt szegénynek számított, akinek legnagyobb kincse a nemeslevél, egyébiránt úgy tengette életét, mint bármelyik szegény jobbágy. Borsodhoz legközelebb az ország legkisebb megyéjének, Tornának az aránya áll, ott egy lovasra két gyalogos esett. Természetesen a nemesség magas számaránya a városokban — Miskolcon a múlt század közepén elérte a lakosság 50%-át — és falvakban sok tekintetben meghatározta mind a gazdasági, mind a társadalmi életet.

Végző soron a táj mai települési képiének meghatározó vonásai XVI—XVII. században alakultak ki; a középkori állapot egyenes folytatásaként az utcahálózat sok esetben 5—600 éves nyomvonalat őriz, konzerválódott szinte az egész településszerkezet. Maksay Ferenc kutatásai szerint biztosan középkori jelleget őrző település Abaújban Zsujta és Devecser, Borsodban Szalonna és Hegymeg, Zemplénben Berecki, Sárospaták, Tolcsva, Zombor, Borszék stb. A teljes térkép- és okleveles anyag elemzésével ez a szám bizonyára jócskán szaporodnék.

A XVI—XVII. század viszonylatában az elsősorban adózást célzó összeírások több tízezer névanyaga és egyéb források elemzése választ adhatna a belső vándorlás kérdéseire, megrajzolhatnánk a települések vonzáskörzetét s a társadalmi mobilitás vizsgálatához is jó alapot kapnánk. Ezt célozza a megyei levéltárban intenzívebben megindult rendezés, forrásfeltárás, a forrásbázis növelése, alapvető kutatási segédletek megjelentetése és tematikus tanulmánygyűjtemények tervezése.

Ila Bálint Gömör-monográfiája és a Hegyalját célzó néhány „mélyfúrás” kivételével a mai Borsod-Abaúj-Zemplén megye XVI—XVII. századi településtörténete a vonatkozásban a kutatás ma még alig-alig képes időt álló, érdemleges eredményeket felmutatni. A célok kijelölésénél tartunk, és keressük a célok végrehajtásához szükséges embereket és anyagiakat.

Dr. Csorba Csaba

A Tisza-szabályozás előzményei

„A népek életében csak a társadalmi út, az érdekek józan egyesülése és közös vállvetés az áldást hozó.”

(Széchenyi)

A XIX. század elején a Tisza alföldi szakaszán csaknem 2 millió hektár mélyen fekvő, rendkívül csekély lejtésű és a folyók áradásától csaknem minden évben elöntött terület volt, ahol csak nádtermelés és az időjárástól függően bizonytalan rét- és legelőgazdálkodás folyt. Az ártéri lakosság fő foglalkozása a halászat, vadászat, pákászat volt, az ipart a népi iparon kívül a különböző szakmák képviselték. Az időszakosan vízzel borított területeken csak kanyargós földutak voltak. Állapotukról így ír Szűcs Sándor: „Ősz beköszöntétől fogva nyár derekáig inkább csak igavonó jóság szaggatására volt alkalmas, nem közlekedésre.”¹

Az ártér szegély övezetén a vízzel borítottság időszakához alkalmazkodó, költözködő pásztorodás folyt. Az ármentes területekre szorító földművelés másodlagos jelentőségű maradt, a nagy kiterjedésű árterek — a népesség szaporodásával és a gazdasági élet fejlődésével — egyre nagyobb mértékben gátolták a társadalmi haladást. Akadályozták a társadalmi termelés minőségi változását, a kereskedelem kiterjesztését, a lakosság gazdasági és kulturális színvonalának emelkedését.²

A XVIII. század második felében a Habsburg-ház dinasztikus háborúi gabonakonjunktúrát teremtettek, ami a földbirtokos nemességet a termőterület kiterjesztésére ösztönözte. A nagybirtokosok egymástól függetlenül hajtották végre a lecsapolásokat, kisebb szabályozásokat, s e munkákhoz már vízépítő mérnököket is foglalkoztattak. A XIX. század elején a vízrajzi térképezések is megkezdődtek, melyek alapján előkészíthetők lettek a rendszeres vízszabályozási munkák. Ennek érdekében 1815-ben újjászervezték a Vízügyi és Építészeti Főigazgatóságot, mely elvégeztette a Kőrösök és a Tisza felmérését és előkészítette a hajózható folyók szabályozását. Ezek a tervek elsősorban a hajózás szempontjait vették figyelembe, mert a só és a gabona szállítása elsődrendű érdek volt.

Az ismétlődő és pusztító árvizek hatására az érdekelt megyék elhatározták, hogy társulatókat megszervezve önállóan cselekednek az ármentesítés és szabályozás ügyében, melynek érdekében különböző terveket dolgoztattak ki. Zemplén megye előljárói Beszédes Józsefet bízták meg a megye vizeinek rendezésére vonatkozó tervek elkészítésével, majd megvalósításukra 1843-ban társulatót hoztak létre. Ez volt az első tiszai társulató. A feladat megoldása lehetetlen volt az alsóbb területek vizeit érintő beavatkozások nélkül, így Beszédes József tervei Szabolcs megyére is kiterjedtek. Elgondolásai az alsóbb területek vízzel való veszélyeztetettsége, valamint a megyei autonómia sérelme miatt heves vitát, ellenállást váltottak ki. A helyzet bonyolódott azzal, hogy Zemplén példáját követve, Bereg is önálló társulatót szervezett, és saját tervekkel lépett fel. A megoldhatatlan vita 1845 tavaszán a nádor elé, majd a Vízügyi és Építészeti Főigazgatósághoz került véleményezésre, amely Vásárhelyi Pállal a közös érdekeknek megfelelő javaslatot készítetett a Felső-Tisza egységes szabályozására és ármentesítésére. A rendkívül kevés idő miatt Vásárhelyi „Előleges javaslata” jobbra a korábbi elgondolások újszerű összefoglalása volt.

1845. augusztus 15-én a Közlekedési Bizottmány elnökévé és a Tisza-szabályozás királyi biztosává Széchenyi Istvánt nevezték ki. A szervezés alatt álló Bizottmány megtárgyalta és elfogadta Vásárhelyi Pál „Előleges javaslatát” és összefoglaló jelentését a korábbi szabályozási tervekről. Széchenyi jól látta meg a korábbi helyi és elszigetelt munkák célszerűtlenségét, igen gyakran káros voltát, ezért a Tisza-völgy szétforgácsolt erőit egységes átfogó műszaki terv alapján szándékozott egyesíteni. 1845 szeptemberében a szabályozás előkészítése és egy Tiszavölgyi Társulató megszervezése érdekében Vásárhelyi Pállal együtt bejárta a Közép- és Alsó-Tisza vidékét, és meggyőzte az érdekelteket arról, hogy a nagy kiterjedésű munka csak

¹Szűcs Sándor: Pusztai Szabadok Magvető, 1957.

²Huntalvi János: A magyar birodalom leírása. Pest, 1865. 2. kötet

valamennyi erő összefogásával, a kormány támogatásával oldható meg. Az agitációs körút eredményeként alakult ki az a szilárd álláspontja, hogy Vásárhelyi „Előleges javaslata” még nem alkalmas a feladatok megoldására, a tervet alapelvei továbbfejlesztésével és egész Tiszára és a Tisza-völgyre ki kell terjeszteni. „Az Ő lelkében a Tisza és mellékfolyóinak szabályozása, az átvágások és töltések készítése a kérdés anyagi oldalának csak alfája — első kezdete volt. Ő eszméiben a Tisza-völgyi közigazgatási berendezésén — a csatornázás és nagyszerű öntözési készülékeken — mozgott. Előtte a Tisza térsége, a magyar alföld, e nagy síkság mint berendezett virágos nagykert és apró szakaszokban beültetve és beépítve mint gazdag nép tanyája derengett” — írja Kovács Lajos³, Széchenyire emlékezve.

Széchenyi már 1844-ben „Magyarország kiváltságos lakosaihoz” címzett két írásában⁴ rögzítette vízgazdálkodási, vízszabályozási alapelveit. A legsürgősebb tennivalókra vonatkozó tíz javaslata közül négy egész terjedelmében vízügyi vonatkozású: „II. Budapestnek árvízirtó megóvatása s minden módoni kifejtése.” „IV. Az aldunai munkák folytatása s tökéletes bevégzése.” „V. A magyar tengerpartnak minden kitelhető módoni ápolása és a lehető legkönnyebb s olcsóbb odajuthatás eszközlése.” „VIII. Mindazon vizek szabályozása, melyek honunkat disztelenítik, s melynek privát-társaságok által teljességgel el nem rendezhetők.”

Budapest árvizektől való védését Széchenyi reá jellemző módon indokolja. Kifejti, hogy „a hanyagságot megbosszuló vizár — még hat esztendeje sincs — majd sarkaiból fordítá ki fővárosunkat”. Miért az első feladatok közé sorolja Budapest megóvatását? „Mert hogy a magyar magyar szellemben és alkotmányos formákban, tenger bonyodalmai s ezer szétágazásai közt, valaha is kifejthesse magát oly nemzeti magasságra, melyet nagyító-üveg nélkül valóssággal magának is lehessen nevezni, ha szíve, ha fővárosa nincs, azt én legalább soha nem bírom elfogni.” De rögtön figyelmeztet is, hogy „a megóvás azonban még nem elég. Kéjeit is kell emelni a hazának, s kivált a haza szívének”.

A vizek szabályozására vonatkozó programpontjában aggodalommal mutat rá arra, hogy „ha van baja honunknak . . . talán egy sem súlyosabb, mint azon szomorú idétlenség, melyhez képest a korlátlan víz a honnak éppen azon részeit tartja . . . mely részek leggyönyörűbb gazdasági virágzásra volnának aránylag oly könnyen kifejthetők”. Széchenyi a „honi vizek elrendezését” legelső helyre sorozza, mert látja „mily undok fejletlenség közt vesztegel . . . vérenek éppen azon része, mely keleti eredetének sajátságát legtisztábban őrzi meg”. A „műtételt” — mások véleményétől eltérően — nem közkieltség akarja megvalósítani, mert nem tartja megengedhetőnek azt, hogy „egyes birtokosok jobb haszna végett szaríttassék ki közkieltség mindazon mocsár és oltalmaztassék meg mindazon tér, melynek lecsapoltatása és megóvása roppant nyereséggel jutalmazná meg az illetőket”. Ezért a víz szabályozást az érintett magán-személyeknek, vagy vállalkozóknak javasolja átengedni. Viszont „sem privátok sem vállalkozók nem fogják . . . a honi vizajok orvoslását eszközölni nemzeti segély és kezesség nélkül”. „S eképp szükséges némi egyéb rendeletek mellett, bőséges hitellel, sőt még készpénzbeli előlegezésekkel is ápolni és támogatni mindazon privátok és vállalkozók kézfogását s együttmunkálást, kik a honi vizek elrendezését bár kisebb, bár nagyobb részekben tervezik.”

Tisztán áll előttünk programja a vízszabályozási munkák pénzügyi alapjainak megteremtésére. Ez a program végtelenül logikus és igazságos. Nem veszi igénybe a „közvetlen országos erőket”, hanem közvetve, „hiteladás és előlegzés” útján akarja a helyi érdekelteket cselekvésre bírni; úgy hogy azok vállalják a terhek jelentős részét, akik később részesei lesznek a haszonnak is. Ezen gondolatok jegyében 1846. január 19-ére Pestre meghívta „képviselőit azon külön társaságoknak, melyek a Tiszavölgyen már azelőtt, vagy legközelebbi tiszai utam következtében alakultak”. A Tiszavölgyi Társulat megalakult, elfogadta Széchenyi javaslatait és megválasztotta központi választmányát és vezetését. A Széchenyi által megfogalmazott „Szerződvény” a társulat alapokmánya, mely igen tömören, de világosan tartalmazza a társulat működésének alapelveit és céljait. Az érdekeltek kötelezettségét vállalták arra, hogy a várható haszon arányában részt vállalnak a költségekből. A hét pontból álló „Szerződvény” utolsó pontja fontos elvi meghatározást rögzít. . . . a Tiszavölgy szabályozásának fogalmába nemcsak a Tiszának, hanem a vele közvetett vagy közvetlen kapcsolatban lévő folyók és általuk okozott mocsárok és kiöntések rendezését, korlátozását, illetőleg lecsapolását, nemkülönben az egész tiszavölgyi vízszabályozásnak bármilyen hasznosítását is belefoglaljuk.” A Társulat alapszabálya a „Szerződvény” szellemében kimondta: „Tiszavölgyön vízszabályozási célokra alakult társulatok egy társulatba olvadnak össze, melynek neve: Tiszavölgyi Társulat, ez ezen-től egy és oszthatatlan.”

Széchenyi a Társulat okmányait bemutatta a nádornak, és február 18-án az uralkodó elé terjesztette. A Társulat következő választmányi gyűlésének Széchenyi beszámolója: az induláshoz szükséges „Cassa” biztosítva van.

³ Kovács Lajos: Gróf Széchenyi István közéletének három utolsó éve (1846—1848) I. kötet. Bp., Franklin-Társulat, 1889.

⁴ Széchenyi István: Művei, II. kötet. Pest, kiadja Heckenast Gusztáv, 1864.

Vásárhelyi váratlan halálával megkezdődtek a Tisza-szabályozás nehézségei és bonyodalmai. Egyes helyi érdekeltek vidékükre előnytelennek vélték Vásárhelyi tervét, ezért a tervek felülvizsgálatára szakértők meghívását követelték. A vita eldöntésére Francesconi udvari tanácsost és Paleocapa velencei építési igazgatót hívták meg. Francesconi egyetértett Vásárhelyi véleményével, a választmány azonban Paleocapa némileg eltérő „ellentervét” fogadta el. Széchenyi — hogy elejét vegye a további huzakodásnak — aggályait kifejezve, hozzájárult a központi választmány döntéséhez. A nagy vonalakban elfogadott szabályozási tervvel a választmány tagjaival együtt Széchenyi ismét bejárta a Tisza völgyét a helyi társulatok tényleges megszervezése és a munkálatok megkezdése érdekében. 1846. július 15-én indult Pestről, majd Szegeden, Tokajon keresztül Sárospatakra és Sátoraljaújhelyre utazott, ahol a Bodroghközi Víz Társulat ülésén mondott beszédet. Innen, az ugocsi és a szabolcsi községek érintésével, augusztus 2-án érkezett Debrecenbe, ahová a Tiszavölgyi Társulat az összes érdekelt meghívásával közgyűlést hirdetett. A közgyűlés elfogadta Széchenyi ajánlásait, kialakították a teljes vidéki szervezetet. Külön eredmény volt, hogy bejelentették a Tisza Gözhajózási Társulat megalakulását is.

Debrecenből Széchenyi a választmány tagjaival Tiszadobra utazott, az Alsószabolcsi Vízszabályozási Társulat alakuló ülésére és a Tiszadob és Szederkény közötti átvágás munkálatainak megkezdésére.

Az 1846-os esztendő a XIX. századi Európa legnagyobb vízszabályozási és árvédelmi vállalkozásának kezdetét jelentette. Augusztus 27-én délelőtt az első ünnepélyes kapavágást Széchenyi István végezte el.

Aszalós Sándor

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Hazafias Népfront sárospataki Honismereti Bizottsága az 1984. évre is meghirdeti helytörténeti pályázatát a következő témakörökben: 1. Városi társadalom, önkormányzat és igazgatástörténetének egy korszaka. 2. Fejezetek Sárospatak művelődéstörténetéből. (Különös tekintettel a még feldolgozatlan iskola történetére és tanáraik életére.) 3. Sárospatak néprajzi múltja és jelene. (Különös tekintettel a város szellemi és tárgyi néprajzi emlékeinek gyűjtésére, valamint az egykori cselédekre.) 4. A város történetével kapcsolatos levéltári és okmánytári annotált bibliográfia készítése. 5. Sárospatak egy ipari vagy mezőgazdasági üzemének története. 6. A sárospataki Alsóhatár a vízszabályozás előtt és után.

Pályázati feltételek: a) A pályázaton önálló kutatáson alapuló pályamunkával bárki részt vehet. b) A pályamű tartalmazza a felhasznált irodalom és források jegyzékét. c) A pályázaton más pályázatra be nem nyújtott, s még nem publikált tanulmánnyal lehet részt venni. d) A pályaműveket a Hazafias Népfront városi Bizottságának címére (Sárospatak, Kazinczy út 27.) kell beküldeni, első két gépelt példányban, jellegével ellátva. A pályázó a nevét, címét és foglalkozását zárt borítékban mellékelje! e) A díjazott munkák a pályázat kiírójának tulajdonává válnak. Ezeket a Tudományos Gyűjtemények Könyvtárában és a városi könyvtárban helyezük el. f) A pályamunkákat az illető szaktudományok szakemberei értékelik. A bizottság ennek megfelelően az értekesnek minősített munkákat 1000 Ft-tól 5000 Ft-ig terjedő jutalomban részesíti. g) Bővebb felvilágosítást a HNF városi Honismereti Bizottsága ad. *A pályázat benyújtásának határideje: 1984. szeptember 30.*

A Hazafias Népfront
sárospataki Honismereti Bizottsága